

ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159. 942

DOI 10.24195/2414-4665-2025-1-1

Олена Бабчук,

кандидат психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5712-909X>**Біньбінь Шоу,**

аспірант кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6868-4558>**ПРОЯВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В ОСІБ ЗАЛЕЖНО
ВІД РІВНЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ**

У статті розглядаються прояви ціннісних орієнтацій в осіб з різним рівнем міжетнічної толерантності. Ми визначаємо міжетнічну толерантність як інтегративну якість особистості, що базується на позитивній етнічній ідентичності та проявляється в повазі до представників інших етносів, з якими встановлюється комунікація через засоби міжкультурної взаємодії. Міжетнічна толерантність виявляється у витримці, самоконтролі, готовності до конструктивної комунікації, навіть за умов культурної відмінності чи незвичних соціальних впливів. Така форма взаємодії запобігає конфліктам, знижує напругу в міжетнічних відносинах і сприяє соціальній згуртованості. У цьому контексті толерантність функціонує як ціннісна установка, що відображає моральну зрілість особистості та її здатність визнавати рівноправність і гідність кожної людини. Цінності, будучи внутрішньо засвоєними регуляторами поведінки, формують основу соціальної активності, орієнтують індивіда у виборі життєвих стратегій і визначають смислові пріоритети. Вони формуються не шляхом зовнішнього нав'язування, а як результат особистісних переживань і досвіду, набутого в процесі активної взаємодії з навколишнім світом. Ціннісні орієнтації, як стрижневі елементи світоглядної структури, відіграють вирішальну роль у формуванні відкритого ставлення до культурного розмаїття, сприяють подоланню упереджень і формуванню соціально відповідальної особистості в умовах мультикультурного середовища. Проведений кореляційний аналіз засвідчив наявність статистично значущих взаємозв'язків між показниками ціннісних орієнтацій і показником міжетнічної толерантності. Наступним кроком була побудова профілів, що дало змогу надати психологічні портрети груп осіб з різним рівнем міжетнічної толерантності.

Ключові слова: міжетнічна толерантність, рівні, показники, ціннісні орієнтації, кореляційний аналіз, якісний аналіз, профілі, психологічні портрети.

Вступ і сучасний стан досліджуваної проблеми.

У сучасному світі, що характеризується протистоянням міжкультурної взаємодії, активними міграційними процесами, глобалізацією та соціальними трансформаціями, питання міжетнічної толерантності набуває особливої значущості. Багатонаціональний склад сучасних суспільств потребує формування здатності до мирного співіснування, взаємоповаги та прийняття культурного різноманіття як соціальної норми.

Зростання ксенофобських настроїв, етнічної напруженості та конфліктів, у тому числі на побутовому рівні, засвідчує необхідність глибокого вивчення психологічних чинників, що сприяють чи, навпаки, перешкоджають розвитку толерантного ставлення до представників інших етнічних груп. Особливої уваги потребує дослідження міжетнічної толерантності як

важливої складової соціальної компетентності особистості, що виявляється в умінні з повагою сприймати відмінності у стилі життя, поведінці, системі цінностей і світоглядних орієнтаціях.

За результатом аналізу наукових досліджень, як зарубіжних, так і українських дослідників, ми розглядаємо міжетнічну толерантність як самостійний феномен системного утворення сукупності рис особистості, ідентичності, установок, цінностей та емоційних проявів, що зумовлює специфіку комунікації осіб різних національностей у міжнаціональному середовищі та визначає прояви характеристик компонентів, які у своєму поєднанні визначають рівень міжетнічної толерантності особистості, що відповідає соціальним імперативам суспільства (Бабчук, Шоу, 2022). Тобто міжетнічна толерантність є розумінням, прийняттям

і повагою чужого вибору, думок, поведінкових проявів, особливостей культури, традицій, стереотипів і релігії.

Зовні міжетнічна толерантність виявляється у витримці, самовладанні, здатності індивіда тривало виносити незвичність впливу чужої культури, поблажливому ставленні до навколишнього середовища. Завдяки цьому толерантність може бути єдиною можливим шляхом погашення, урегулювання конфліктних ситуацій або ж їхнього запобігання, відмови від примусового і гнітючого домінування в суспільстві. Виявлення поваги до інших і визнання рівності прав інших відбувається через толерантність як ціннісне ставлення до світу, до інших та до себе на рівні інших людей, інших культур (Колесніченко, 2022).

Система цінностей забезпечує внутрішню основу становлення суспільства, мотивує осіб до певних дій та вчинків, визначає їх соціальну поведінку, реалізацію вибраних поведінкових стратегій (Кириченко, 2009). Цінності, як інтерналізовані когнітивні структури, що спрямовують вибір особистості, визначають пріоритети та готовність створювати сенс і бачити закономірності, не приймаються зовні, вони створюються й засвоюються в процесі переживань в активній діяльності людей.

Ціннісні орієнтації є фундаментальними складовими світоглядної структури особистості, що визначають її ставлення до себе, до інших людей і до соціального світу загалом (Шайгородський, 2009). Особливої значущості вони набувають у міжетнічному контексті, де потрібна здатність до прийняття культурної різноманітності, поваги до інакшості та подолання упереджень.

На думку Ш. Шварца, цінності виконують роль універсальних мотиваційних орієнтирів, які регулюють поведінку та є спільними для різних культур. Серед них особливе значення для розвитку міжетнічної толерантності мають доброта, універсалізм, справедливість і безпека, що сприяють мирному співіснуванню, солідарності й емпатії до інших (Schwartz, 1992).

Цінності рівності, поваги до прав і свобод людини, соціальної справедливості сприяють розвитку міжетнічної толерантності, оскільки передбачають визнання рівноправності представників усіх етносів незалежно від національного походження, мови чи культурних відмінностей (Молчанова, 2013). Особи, орієнтовані на ці цінності, мають вищу готовність до мирного співіснування, взаємодії та співпраці в багатокультурному середовищі.

Як зазначав Г. Олпорт у своїй теорії контактів, формування толерантності значною мірою залежить від позитивного досвіду міжгрупової взаємодії, але саме ціннісні установки забезпечують емоційну відкритість до такого контакту, знижують тривожність і сприяють формуванню довіри (Allport, 1954). У цьому контексті ціннісна орієнтація особистості виступає психологічним чинником, що опосередковує сприйняття «іншого» та визначає поведінкові реакції в міжетнічних ситуаціях.

Крім того, ціннісні установки виконують важливу функцію в регуляції емоцій і поведінки (Коберник, 2008). Вони зумовлюють інтерпретацію міжетнічних контактів, впливаючи на те, чи сприйматиметься представник іншої культури як загроза чи як рівноправний партнер. Так, у ситуації міжетнічної напруги саме ціннісна орієнтація на гуманізм, толерантність і взаємну повагу може виступати чинником емоційної саморегуляції, зниження агресії, упередженості та ксенофобії.

Таким чином, цінності не лише визначають зміст міжетнічної толерантності як особистісної риси, а й опосередковують поведінкові реакції у взаємодії з представниками інших етнічних груп. Формування таких установок є важливою умовою соціальної згуртованості й запобігання конфліктам у полікультурному суспільстві.

Аналіз різних позицій дає змогу дійти висновку, що розвиток національної самосвідомості базується на принципі протиставлення «ми – вони». Для розвитку міжетнічної толерантності важливо створювати позитивний образ кожного етносу, залучаючи знання про інші культурні та ціннісні системи. Це стане фундаментом для формування толерантної самосвідомості особистості (Мілютіна, Максимов, 2014). На нашу думку, досягти цієї мети можна шляхом підвищення рівня інформованості студентів у сфері міжкультурної комунікації.

Мета – теоретико-емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій в осіб з різним рівнем міжетнічної толерантності.

Завдання. 1. Провести теоретичний аналіз міжетнічної толерантності та ціннісних орієнтацій. 2. Встановити кореляційні взаємозв'язки між показником міжетнічної толерантності та показниками ціннісних орієнтацій. 3. Провести якісний аналіз і надати психологічні портрети особам із різним рівнем міжетнічної толерантності.

Методи дослідження. Емпіричне дослідження здійснювалося поетапно. На підготовчому етапі визначалися загальна концепція, логіка та стратегія дослідницької процедури, а також здійснювалося обґрунтування вибірки респондентів. На другому етапі було сформовано діагностичний комплекс з валідними та надійними психодіагностичними методиками, які відповідали поставленій меті дослідження. Завершальний етап передбачав проведення емпіричного опитування, збір фактичного матеріалу, його обробку й інтерпретацію отриманих результатів. Вибірку дослідження становили 352 особи, студенти різних факультетів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Психодіагностичний комплекс склали: «Індекс толерантності» (автори Г. Солдатова, О. Кравцова, О. Хухлаєв, Л. Шайгерова), що використана нами для вимірювання міжетнічної толерантності (Павленко, Мельничук, 2014); «Діагностика індивідуальних цінностей» (Ш. Шварца), що допоможе краще зрозуміти, як ціннісні орієнтації людини впливають на

її ставлення до представників інших культур і етнічних груп (Нагорняк, 2017).

Результати. Розглянемо співвідношення показників показника міжетнічної толерантності та показників ціннісних орієнтацій (табл. 1).

Таблиця 1

Значимі коефіцієнти кореляцій між показником міжетнічної толерантності та показниками ціннісних орієнтацій

Показники ціннісних орієнтацій	Показник міжетнічної толерантності
Стимулювання	132*
Гедонізм	349**
Досягнення	167**
Влада	-278**
Безпека	-219**
Конформність	252**
Прихильність	343**
Універсалізм	355**

Примітка: 1) нулі та коми опущені; 2) ** – зв'язок на рівні 1 %; * – зв'язок на рівні 5 %.

Аналіз таблиці показує наявність значущих кореляційних зв'язків різного знаку на рівні 1 % та 5 % між показниками ціннісних орієнтацій і показником міжетнічної толерантності.

Показник міжетнічної толерантності виявив значимі додатні зв'язки на рівні 1 % з такими ціннісними орієнтаціями, як універсалізм, гедонізм, прихильність, конформність, досягнення; від'ємні зв'язки з цінностями влада і безпека. Крім того, є зв'язок на рівні 5 % зі стимулюванням. Це означає, що чим виразніше про-

явлені цінності універсалізму (гуманістична спрямованість, прагнення до рівності та соціальної справедливості), гедонізму (задоволення, чуттєва насолода життям), прихильності (доброзичливість, співпереживання, готовність допомогти іншим), конформності (схильність підлаштовуватися під інших, підкорятися), досягнення (прагнення до успіху, високих результатів діяльності), стимулювання (прагнення до захоплюючих пригод, повноти життєвих відчуттів), відсутності прагнення до влади та безпеки, тим більш проявлена етнічна толерантність.

Перейдемо до якісного аналізу. На рис. 1 зображені профілі показників ціннісних орієнтацій у досліджуваних із високим ($n = 42$) і низьким ($n = 38$) значеннями показника міжетнічної толерантності. На осі абсцис позначені показники ціннісних орієнтацій, на осі ординат – ступінь їх вираження в процентилях.

Для складання психологічних портретів особистостей із різним рівнем міжетнічної толерантності попередньо шляхом ранжування було виявлено показники ціннісних орієнтацій, що дають змогу визначити, як саме такі цінності, як рівноправність, толерантність та відкритість до різноманіття, сприяють формуванню високого рівня міжетнічної толерантності. Ці цінності формують базу для розуміння внутрішніх механізмів міжетнічної толерантності та її впливу на комунікативну поведінку, емоційні реакції та соціальну адаптивність особистості. Також важливо підкреслити, що осіб із низьким рівнем міжетнічної толерантності зазвичай характеризують орієнтація на консерватизм, надмірна прив'язаність до традицій, прагнення до влади та домінування. Відсутність універсалізму та низька чутливість до інших є ключовими факторами,

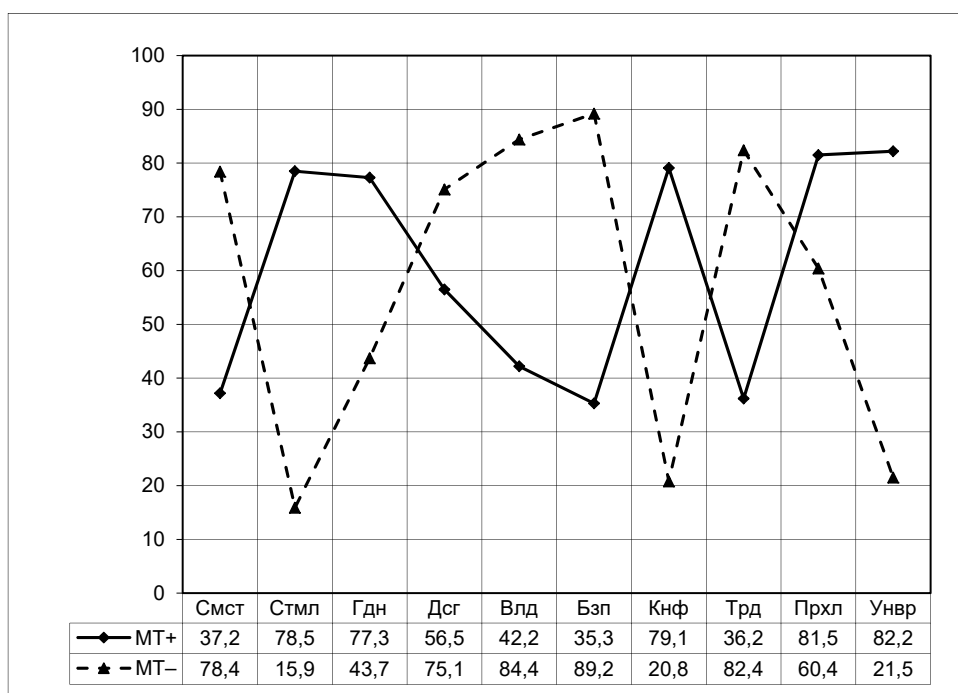

Рис. 1. Показники ціннісних орієнтацій груп студентів із високим (MT+) і низьким (MT-) рівнем міжетнічної толерантності

які заважають формуванню толерантних відносин у таких осіб.

Таким чином, виявлення й аналіз ціннісних орієнтацій допомагає не лише складати психологічні портрети, а й прогнозувати можливості для розвитку толерантності в міжетнічних взаєминах.

Аналіз цих показників допомагає більш точно охарактеризувати особистісні характеристики, що впливають на міжетнічні взаємодії та здатність адаптуватися до різних культурних контекстів. Такий підхід дає змогу формувати більш об'єктивні уявлення про особистісні особливості, що впливають на міжетнічну взаємодію, а також виявляти ключові фактори, які сприяють адаптації до різних культурних контекстів та ефективній комунікації з представниками інших етнічних груп.

Домінуючі значення показників ціннісних орієнтацій найбільш відхилені від середньої лінії ряду 50 процентиль (табл. 2).

Таблиця 2

Найбільш виражені показники ціннісних орієнтацій у кожному профілі

Ранг	Група МТ+	Група МТ–
1	Унвр+	Бзп+
2	Прхл+	Влд+
3	Кнф+	Трд+
4	Стмл+	Унвр–
5	Гдн+	Кнф–

Обговорення. За даними нашого дослідження, група осіб із високим рівнем міжетнічної толерантності характеризується такими ціннісними орієнтаціями, як універсализм, прихильність, конформність, стимуляція та гедонізм. Отже, ці ціннісні орієнтації свідчать про прагнення до гармонійних взаємодій з іншими людьми незалежно від їхньої етнічної чи культурної приналежності:

– універсализм – таким людям властиві розуміння, терпимість і сприяння благополуччю всіх людей і природи. Для них є цінністю згода із самим собою та іншими. Універсализм можна розглядати як терпимість, гуманність, альтруїстичні тенденції, бажання зрозуміти оточуючих людей незалежно від їхньої етнічної приналежності (Унвр+). Це вказує на прагнення до рівності, справедливості та підтримки прав людини, що є основою для розвитку міжетнічної толерантності;

– прихильність (добррозичливість) – їм властива схильність підтримувати й підвищувати благополуччя людей, з якими вони перебувають у постійному контакті та близьких стосунках. Вони цінують любов, дружбу, естетичну насолоду, поблажливість, що пояснює їхню етнічну толерантність. Доброта дає змогу проявляти повагу та співпереживання щодо представників інших етнічних груп без прояву ворожнечі та агресії (Прхл+). Прихильність до інших людей, схильність до розуміння та підтримки також є важливими рисами, що сприяють формуванню відкритості та готовності до співпраці;

– конформність – для них характерні піддатливість впливам, обмеження дій і спонукань, що заподіюють шкоду іншим і порушують соціальні очікування. Цінностями для них є ввічливість, слухняність, прийняття життя як воно є, повага старших, незнання себе і своїх потреб (Кнф+). Це означає здатність адаптуватися до соціальних норм і стандартів, що передбачають терпимість до різноманіття;

– стимулювання – вони прагнуть до нових вражень, ризику, захоплюючих пригод, повноти життєвих відчуттів (Стмл+). Стимуляція та гедонізм, які вказують на бажання досягти задоволення й розвитку, можуть сприяти відкритості до нових культурних вражень і досвіду, що є важливим аспектом міжетнічної толерантності;

– гедонізм – вони живуть одним днем, прагнуть задоволення, чуттєвих насолод, радощів життя. Цінності: насолода життям тут і зараз, турбота про себе (Гдн+). Гедонізм у контексті високого рівня міжетнічної толерантності може вказувати на здатність знаходити задоволення не лише від особистих чуттєвих насолод, але й від взаємодії з різними культурами й етнічними групами. Люди з такою орієнтацією можуть цінувати різноманіття та бачити в ньому джерело нових можливостей для самовираження й особистісного розвитку. Вони можуть мати відкритість до інших поглядів, традицій і звичаїв, що дає їм можливість комфортно адаптуватися до різних культурних середовищ і насолоджуватися багатством етнічних відносин.

Таким чином, ці ціннісні орієнтації зазначеної групи підтримують розуміння та прийняття різних культур і народів, сприяючи розвитку толерантних міжетнічних відносин.

Група осіб із низьким рівнем міжетнічної толерантності характеризується такими ціннісними орієнтаціями, як безпека, влада, традиція, відсутність універсализму, нонконформізм. Ці ціннісні орієнтації свідчать про прагнення до стабільності та контролю в межах власної національної чи культурної групи, що часто супроводжується небажанням адаптуватися до іншого етнічного середовища:

– безпека – цінність, що передбачає стабільність і захищеність будь-яким чином, навіть через застосування жорсткої сили. Люди з вираженою ксенофобією сприймають будь-якого «чужого» чи «іншого» як загрозу, завойовника, навіть якщо він миролюбний і не має злих намірів; виникає бажання ізолювати, покарати, ліквідувати його за «втручання» в життя країни. Найвищими цінностями є соціальний порядок, національна безпека, мир на Землі, безпека сім'ї, соціальна справедливість (Бзп+). Орієнтація на безпеку вказує на прагнення до захисту від змін і сприйняття загроз з боку інших культур;

– влада – важливість досягнення соціального статусу, престижу й панування над людьми, цінності соціальної впливовості та багатства. Прагнення до влади може бути зумовлене потребою у домінуванні, лідерстві, що часом не знаходить задоволення. Саме тому

ці особи іноді можуть самостверджуватися через припинення інших (Влд+);

– традиція – у цьому випадку ця цінність лежить в основі наполегливого, часом агресивного відстоювання народних культурно-релігійних традицій, боротьби з культурними привнесеннями й нашаруваннями інших етнічних груп; у цій боротьбі можуть використовуватися доволі агресивні та негуманні засоби (Трд+). Це свідчить про домінування традиційних ієрархічних структур і силових відносин, а також намагання утримати соціальний порядок через збереження звичних культурних та етнічних норм, що можуть бути не сумісні з рівністю або різноманіттям;

– відсутність універсалізму – таким людям не властиві розуміння, терплячість і сприяння благополуччю всіх людей і природи. Вони часто перебувають у конфлікті із собою та іншими. Може проявлятися нетерпимість, відсутність гуманності, егоїстичні тенденції, небажання зрозуміти й увійти в положення оточуючих людей, особливо якщо вони іншої етнічної приналежності (Унвр–);

– нонконформізм – відсутність схильності підлаштовуватися і підкорятися іншим. Вони часто протиставляють себе іншим, агресивно відстоюють свою особисту позицію, схильні до дій і спонукань, що можуть заподіяти шкоду іншим і порушують соціальні очікування й норми. Часто бувають невічливими, недисциплінованими, неслухняними, непримиреними, не поважають авторитетів, не приймають все як є, а роблять по-своєму, з епатажем. Це веде до актуалізації руйнівних тенденцій і спонукає до прояву воєнничих, екстремістських дій щодо представників іншої етностпільноти (Кнф–).

Отже, ціннісні орієнтації цієї групи сприяють розвитку замкнутого ставлення до інших культур, посилюють міжетнічну напруженість і перешкоджають формуванню толерантних відносин із представниками інших етнічних груп.

Висновки

1. На підставі теоретичного аналізу наукової літератури встановлено, що феномен міжетнічної толерантності може бути визначений як інтегративна якість особистості, що базується на позитивній етнічній ідентичності та проявляється в повазі до представників інших етносів, з якими встановлюється комунікація через засоби міжкультурної взаємодії. Ціннісні орієнтації, як стрижневі елементи світоглядної структури, відіграють вирішальну роль у розвитку міжетнічної толерантності та відкритого ставлення до культурного розмаїття, сприяють подоланню упереджень і формуванню соціально відповідальної особистості в умовах мультикультурного середовища.

2. Кореляційний аналіз засвідчив наявність статистично значущих взаємозв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та показником міжетнічної толерантності на рівнях значущості 1 і 5 %. Зокрема, показник міжетнічної толерантності продемонстрував додатні кореляції з такими показниками ціннісних орієнтацій,

як універсалізм, гедонізм, прихильність, конформність і досягнення. Це свідчить про те, що орієнтація на прийняття різноманіття, доброзичливість, пошук задоволення, збереження соціальної гармонії та прагнення до самореалізації тісно пов'язані з формуванням толерантного ставлення до представників інших етнічних груп. Така система цінностей сприяє розвитку позитивних моделей міжетнічної взаємодії, знижує рівень упередженості та посилює готовність до конструктивного діалогу в мультикультурному середовищі.

3. Якісний аналіз результатів дав змогу окреслити психологічні портрети осіб залежно від рівня їхньої міжетнічної толерантності. Особи з високим рівнем міжетнічної толерантності орієнтовані на такі цінності, як універсалізм, прихильність, конформність, стимуляція та гедонізм. Натомість для осіб із низьким рівнем міжетнічної толерантності характерними є такі ціннісні орієнтації, як прагнення до безпеки, влади, дотримання традицій, нонконформізм, а також відсутність універсалізму як ціннісного пріоритету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабчук О. Г., Шоу Біньбінь Феноменологія міжетнічної толерантності. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10 (15). С. 378–387.
2. Кириченко В. В. Роль цінностей у ситуативній зміні толерантності особистості. *Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності* : II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року) : зб. матеріалів. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2009. С. 99–102.
3. Коберник Л. О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості. *Наука і освіта*. Одеса. 2008. № 4–5. С. 28–33.
4. Колесніченко М. В. Міжетнічна толерантність як чинник соціальної когезії в етнічно диверсифікованому суспільстві. *Культурологічний альманах*. 2022. Вип. 4. С. 99–110.
5. Мілютіна К. Л., Максимов М. В. Психологія міжкультурної комунікації : навчальний посібник. Київ, 2014. 256 с.
6. Молчанова А. О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога : посібник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 150 с.
7. Нагорняк К. М. Уточнена теорія базових цінностей III. Шварца: попередні результати адаптації методики PVQ-57 в Україні. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 196. С. 24–31.
8. Павленко В. М., Мельничук М. М. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів) : монографія. Полтава : ФОП Мирон І. А., 2014. 244 с.
9. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації в психологічній структурі особистості. *Соціальна психологія*. 2009. № 4 (36). С. 65–73.
10. Allport G.W. The Nature of Prejudice. Cambridge, MA: Addison-Wesley. 1954. 568 p.
11. Schwartz S.H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1992. P. 1–65.

REFERENCES

1. Babchuk, O.G. & Shou, Binbin (2022). Fenomenologhiia mizhetnichnoi tolerantnosti [Phenomenology of interethnic tolerance]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science*, 10 (15), 378–387 [in Ukrainian].
2. Kyrychenko, V.V. (2009). Rol tsinnosti u sytuatyv-nii zmini tolerantnosti osobystosti [The role of values in the situational change of individual tolerance]. *Tolerantnist yak sotsiohumanitarna problema suchasnosti: II Mizhnarodna naukovo-teoretychna konferentsiia (17 hrudnia 2009 roku): zb. materialiv – Tolerance as a Socio-Humanitarian Problem of Modernity: Proceedings of the 2nd International Scientific and Theoretical Conference (December 17, 2009)* (pp. 99–102). Zhytomyr: Vydavnychiy tsentr ZhDU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
3. Kobernyk, L. O. (2008). Rol ta mistse tsinnisnykh oriantatsii u formuvanni osobystosti [The role and place of value orientations in personality formation]. *Nauka i osvita – Science and Education*, (4–5), 28–33 [in Ukrainian].
4. Kolesnichenko, M.V. (2022). Mizhetnichna tolerantnist yak chynnyk sotsialnoi kohezii v etnichno dyversyfikovanomu suspilstvi [Interethnic tolerance as a factor of social cohesion in an ethnically diversified society]. *Kulturolo-hichniy al'manakh – Culturological Almanac*, (4), 99–110 [in Ukrainian].
5. Miliutina, K. L., & Maksymov, M.V. (2014). Psykholo-hiia mizhkulturnoi komunikatsii: navchalnyi posibnyk [Psychology of intercultural communication: A textbook]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Molchanova, A.O. (2013). Tolerantnist yak tsinnisna osnova profesiinoi diialnosti pedahoha: posibnyk [Tolerance as a value basis of the professional activity of a teacher]. Kyiv: Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
7. Nahorniak, K.M. (2017). Utochnena teoriia bazovykh tsinnosti Sh. Shvartsia: poperedni rezultaty adaptatsii metodyky PVQ-57 v Ukraini [Refined theory of basic values by S. Schwartz: Preliminary results of PVQ-57 adaptation in Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA – Scientific Notes of NaUKMA*, 196, 24–31 [in Ukrainian].
8. Pavlenko, V.M., & Melnychuk, M.M. (2014). Psykholohiia tolerantnosti osobystosti (na materialy doslidzhennia studentiv): monohrafiia [Psychology of individual tolerance (based on student research): A monograph]. Poltava: FOP Myron I.A. [in Ukrainian].
9. Shaigorodskyi, Yu. (2009). Tsinnisni oriantatsii v psykholohichnii strukturi osobystosti [Value orientations in the psychological structure of personality]. *Sotsialna psykholohiia – Social Psychology*, 4 (36), 65–73 [in Ukrainian].
10. Allport, G.W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Cambridge, MA: Addison-Wesley. 568 p.
11. Schwartz, S.H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1–65.

Olena Babchuk,

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Family and Special Pedagogy and Psychology,
The state institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5712-909X>

Binbin Shou,

Postgraduate Student at the Department of Family and
Special Pedagogy and Psychology,
The state institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6868-4558>

MANIFESTATIONS OF VALUE ORIENTATIONS IN PERSONS DEPEND ON THE LEVEL OF INTER-ETHNIC TOLERANCE

The article examines the manifestations of value orientations in individuals with different levels of interethnic tolerance. We define interethnic tolerance as an integrative quality of a person, based on a positive ethnic identity and manifested in respect for representatives of other ethnic groups, with whom communication is established through means of intercultural interaction. Interethnic tolerance is manifested in endurance, self-control, and willingness to communicate constructively, even in the face of cultural differences or unusual social influences. This form of interaction prevents conflicts, reduces tension in interethnic relations, and promotes social cohesion. In this context, tolerance functions as a value system that reflects the moral maturity of an individual and their ability to recognize the equality and dignity of every person. Values, being internally learned regulators of behavior, form the basis of social activity, guide the individual in choosing life strategies, and determine semantic priorities. They are formed not through external imposition, but as a result of personal experiences and experience acquired in the process of active interaction with the surrounding world. Value orientations, as core elements of the worldview structure, play a crucial role in forming an open attitude towards cultural diversity, contribute to overcoming prejudices and forming a socially responsible personality in a multicultural environment. The correlation analysis showed the presence of statistically significant relationships between the indicators of value orientations and the indicator of interethnic tolerance. The next step was to build profiles, which allowed us to provide psychological portraits of groups of people with different levels of interethnic tolerance.

Key words: interethnic tolerance, levels, indicators, value orientations, correlation analysis, qualitative analysis, profiles, psychological portraits.

Подано до редакції 28.03.2025